

أه... بُنَيْتِي!

الدَّرْسُ السَّابِعُ

هذا الرَّجُلُ حَذَاءٌ.
هو يَعْمَلُ كَثِيراً.

في الْبَيْتِ

الزَّوْجُ: أَنَا أَعْلَمُ... وَلَكِنْ... الْحَيَاةُ
صَعْبَةٌ... أَنَا مُضْطَّرٌّ...

الزَّوْجَةُ: أَنْتَ تَعْمَلُ كَثِيراً... الطَّبِيبُ
مَنَعَ الْعَمَلَ...! الْمَرَضُ
خَطِرٌ...!

فِي الْيَوْمِ التَّالِيِ

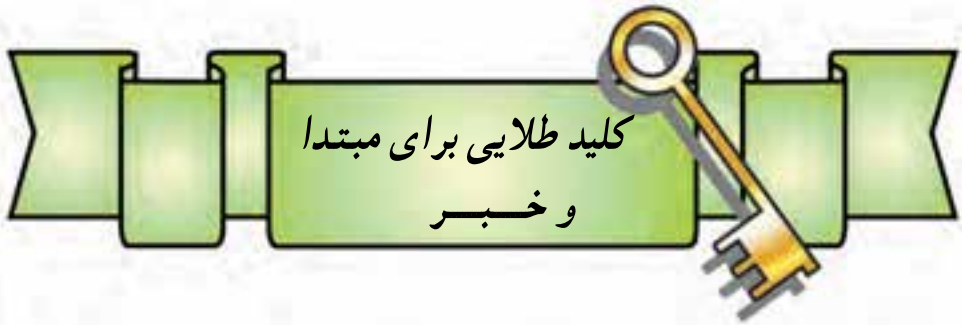
بَعْدَ تَنَاوُلِ الْعِشَاءِ، الْجَمِيعُ ذَهَبُوا لِلنَّوْمِ.

أَمَّا مَرِيْمُ ...

فَنَهَضَتْ بَعْدَ قَلِيلٍ وَذَهَبَتْ إِلَى غُرْفَةِ الْعَمَلِ وَعَمِلَتْ
حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ!

کاردستی‌های جدید

پس از اجرای کاردستی‌های دانش‌آموزان که در آغاز سال تحصیلی ارائه داده بودند، تعداد دیگری از آنان همواره نسبت به ادامه‌ی این فعالیت‌های ابتکاری اصرار داشتند و پافشاری می‌کردند. این بود که وقتی درس به موضوع «مبتدا و خبر» رسید، معلم به دانش‌آموزان اعلام کرد که می‌توانند درباره‌ی این موضوع هم کاردستی بسازند.

او درباره‌ی مبتدا و خبر گفت:

● بعضی جمله‌ها با یک «اسم» شروع می‌شوند و سپس با اشاره به

آیه‌ی: ﴿اللَّهُ عَلِيمٌ﴾

پرسید:

■ این آیه با چه نوع کلمه‌ای شروع شده است؟

■ درباره‌ی «اللَّهُ» چه خبر یا توضیحی داده شده است؟

بچه‌ها به سؤالات پاسخ دادند. آن‌گاه معلم گفت:

● اسمی که اول جمله می‌آید، نیازمند «خبر»ی است که معنای جمله را تکمیل کند.

● به اسمی که ابتدای جمله می‌آید، «مبتدا» می‌گوییم.

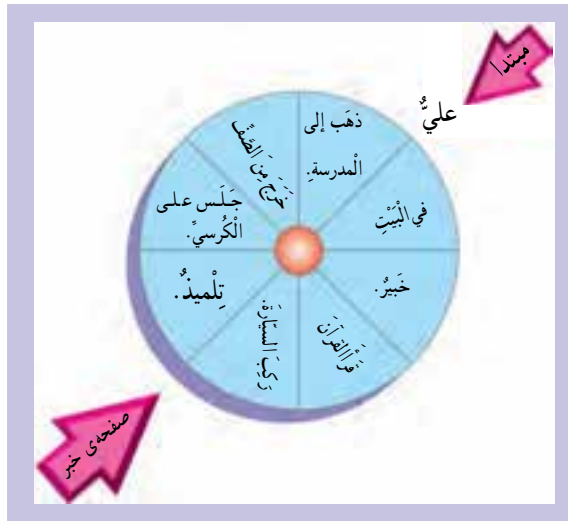
● به آن قسمت از جمله که معنای مبتدا را تکمیل می‌کند، «خبر» می‌گوییم.

این بار، اغلب دانش‌آموزان کاردستی‌هایی ساختند که برای معرفی آن‌ها ناچار شدند نمایشگاهی برگزار

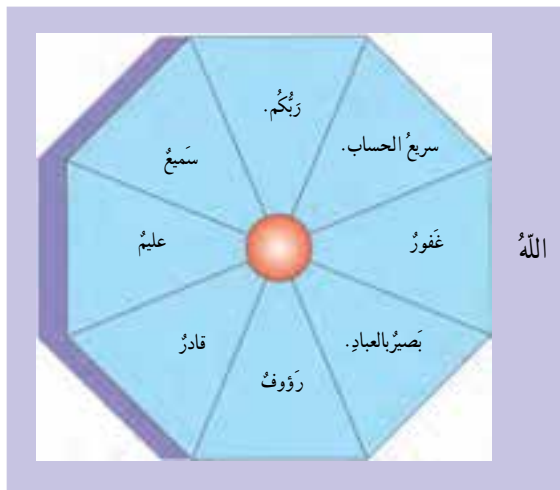
کنند. از میان همه‌ی آثار دستی دانش‌آموزان چند تا به عنوان برگزیده انتخاب شد و در کلاس مورد بررسی قرار گرفت.

یکی از کاردستی‌ها، یک چرخ گردان بود که روی صفحه‌ای مقوایی نصب شده بود. روی صفحه‌ی مقوایی یک اسم به عنوان «مبتدا» نوشته شده بود و با هر حرکت چرخ، یکی از خبرها که روی آن بود، مقابل مبتدا قرار می‌گرفت و یک جمله‌ی کامل اسمیه ساخته می‌شد.

هر جمله‌ی اسمیه دارای مبتدا و خبر است.

مشابه این کاردستی، کاری بود که بر اساس آیات قرآنی ساخته شده بود :

معلم در حالی که این دو اثر را تحسین می‌کرد، گفت: «همان طور که در این کاردستی‌ها می‌بینید،

کلمه‌ای که «ال» داشته باشد، **تنوین** نمی‌گیرد.

- مبتدا همیشه دارای علامت **رفع** (ضمّه یا تنوین با ضمه) است.
 - خبرهایی هم که «اسم» اند، همین علامت را دارند؛ مانند: **علیٌّ عابِلٌ**.
- فاطمهٌ طبيبةٌ.

✓ مبتدا اگر «ال» نداشته باشد، معمولاً **تنوین** می‌گیرد.

✓ پس چرا «فاطمه» در جمله‌ی «فاطمهٌ طبيبةٌ» تنوین ندارد؟

نام اشخاص اگر **مؤنث** باشد، تنوین نمی‌گیرد.

چرا خبر این جمله دارای علامت **رفع** نیست؟ «علیٌّ ذَهَبَ إلى المدرسةِ»

کاردستی برگزیده‌ی بعدی، ساختمان بلندی بود که روی آسانسور آن چند اسم به عنوان «مبتدا» نوشته شده بود و با حرکت آسانسور، هر یک از مبتداها در طبقات مختلف ساختمان به خبرهای گوناگونی برخورد می‌کردند. در نتیجه، جملات جدیدی ساخته می‌شد.

معلم با نشان دادن این کاردستی پرسید:

سؤالات کلیدی!

- هر یک از جمله‌ها با چه چیزی شروع شده‌اند؟
- آیا اسم اول برای تکمیل معنای خود به چیزی نیاز دارد؟
- حرکت آخر این دو اسم باید چه باشد؟
- با حرکت آسانسور، چند جمله می‌سازید؟

علامت مبتدا و خبر چیست؟

شرح مبتدا

خبر \Leftarrow جمله‌ی اسمیه

اسم یا فعل یا

حرف و اسم

در «ابتدای» جمله

مبتدا

اسم

+

تَمَارِينُ

التَّمْرِينُ الْأَوَّلُ

با توجه به متن درس، در مقابل پاسخ صحیح علامت × بگذارید.

ماذا

- ۱- ماذا عَمَلَتْ مَرِيْمٌ؟
تَرَكَتِ الْمَدْرَسَةَ ○ ذَهَبَتْ لِمُسَاعَدَةِ وَالِدِهَا ○ شَعَرَتْ بِالضَّعْفِ ○

كيف

- ۲- كيف وَجَدَ الْوَالِدُ بِنْتَهُ؟
فِي النَّوْمِ ○ مَشْغُولَةً بِالْعَمَلِ ○ جَالِسَةً عَلَى الْأَحْدِيَةِ ○

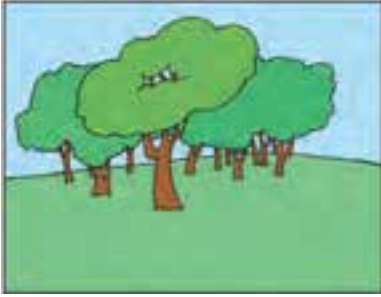
متى

- ۳- متى فَهِمَ الْوَالِدُ سِرَّ الْأَحْدِيَةِ؟
فِي لَيْلَةٍ ○ فِي مُنْتَصَفِ اللَّيْلِ ○ فِي يَوْمٍ قَبْلَ طُلُوعِ الْفَجْرِ ○

التَّامِرِينَ الثَّانِي

برای هر تصویر، یک جمله‌ی اسمیه‌ی مناسب بنویسید.

۲-

۱-

۴-

۳-

۶-

۵-

التَّمْرِينُ الثَّلَاثُ

در جاهای خالی کلمه‌ای بگذارید (خبر) که به همراه اسم اول (مبتدا) یک جمله‌ی معنادار درست شود (جمله‌ی اسمیه).

مبتدا	خبر
الْمَعْلَمُ	...
الْوَالِدُ	...
الْبَحْرُ	...
الْبَيْتُ	...
اللَّهُ	...

التَّمْرِينُ الرَّابِعُ

از کلمات پراکنده‌ی زیر، جمله‌ی اسمیه‌ی مناسب بسازید.

۱-

النَّظَافَةُ

مِنِ

الْإِيمَانِ

۲-

بِالدَّرْسِ

المُعَلِّمَةُ

بَدَأَتْ

۳-

اللَّهُ

السَّمَاوَاتِ

خَلَقَ

۴-

الرَّحْمَانُ

يَرْزُقُ

الْعِبَادَ

التَّمْرِينُ الْخَامِسُ

در عبارت‌های زیر حرکت (اعراب) مبتدا و خبر را قرار دهید.

- ۱- الصَّدَقُ * نَجَاةٌ.
- ۲- السِّرُّ أَمَانَةٌ.
- ۳- الغَضَبُ مِفْتَاحٌ لِكُلِّ شَرٍّ.
- ۴- الثَّرْوَةُ فَانِيَةٌ.

التَّمْرِينُ السَّادِسُ

آیات زیر را با دقت بخوانید و ترجمه کنید.

- ۱- ﴿وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾ *
- ۲- ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾
- ۳- ﴿وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ﴾ *
- ۴- ﴿اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ﴾ *

الدَّرَاسَاتُ الْقُرْآنِيَّةُ

شما با کلمات زیر در متن درس آشنا شده‌اید. هر یک از آن‌ها را با توجه به معنای آیات در جای خالی مناسب قرار دهید.

المُضْطَّرُّ - مَطَّلَعٌ - الشُّهُورُ

۱- ﴿أَمَّنْ يُجِيبُ... إِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوءَ﴾ (نمل / ۶۲)

یا (چه کسی است) آن کس که در مانده را - زمانی که وی را بخواند - اجابت کرده و گرفتاری او را برطرف می‌کند؟

۲- ﴿إِنَّ عِدَّةَ... عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا﴾ (توبه / ۳۶)

در حقیقت تعداد ماه‌ها نزد خدا، دوازده ماه است.

۳- ﴿سَلَامٌ هِيَ حَتَّى... الْفَجْرِ﴾ (قدر / ۵)

[آن شب قدر] تا طلوع فجر، صلح و سلام است.

در آیات زیر «مبتدا» و «خبر» را مشخص کنید و در جای خود بنویسید.

مبتداً خبر

۱- ﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾ (إخلاص / ۲)

خداوند «صمد» است (یعنی همگی به او نیاز دارند)

مبتداً خبر
 (مطّفقین / ۱)

۲- ﴿وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ﴾

وای بر کم فروشان!

مبتداً خبر
 (منافقون / ۱)

۳- ﴿وَاللَّهُ يَشْهَدُ...﴾

و خداوند گواهی می دهد ...

مبتداً خبر
 (أحقاف / ۲)

۴- ﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ﴾

فرو فرستادن این کتاب از سوی خداوند ... است.

ترجمه‌ی تصویری

کاریکاتورها، دست شما را برای مناسب‌ترین جمله باز می‌گذارند.

دانش‌آموزان خوش ذوق و هنرمند، با تلفیق این عبارات، با مناسب‌ترین تصاویر، مفاهیم جالبی خلق می‌کنند.

- نَظَرَ بِدِقَّةٍ ...
- هُنَاكَ ضَوْءٌ!
- أَنْتَ تَعْمَلُ كَثِيرًا!
- مَنْ فِي الْعُرْفَةِ؟!